

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 24 Kânunsani , 1929

Sayı: 113

Terbiyede İdealizm ve Natüralizm Mefkûreleri

Terbiyede ekseriyetle idealist temayüller, natüralist ve ya realist temayüllerin makûsu olarak gösterilmektedir. Bunlardan birincisi terbiyeyi ahlâkî, dinî, bedîî, yahut diğer bir mefkûreden çıkarıyor; diğeri de terbiyeyi çocuğun tabiatına istinat ettiriyor. Bu zıddiyette güzel bir tenasüp vardır, fakat bu tenasüp vakıattan ziyade, kelimelerden, daha doğrusu kelimelerin müphemiyetinden doğmaktadır.

Taaruzun bir ucuna çocuğun tabiat ve ihtiyacını nazaridikkate almayan mahdut kafalı muallimi, diğer ucuna da terbiyenin ağır meselelerini görüp bilmeden, pedagojik ilmi yalnız ruhiyattan çıkarmaya çalışan kabine pedagoğunu koymak lâzımdır. Tabiatı beşeriyeyi tanımadan çocukları terbiye etmeye kalkışmak, yahut ta çocuklarla hiç meşgul olmadan pedagojiyi ruhiyattan çıkarmaya çalışmak kendini aldatmak olur; çünkü her iki taktirde de mes'elenin cephelerinden biri ihmal edilmektedir. Terbiyeyi tamamen bir mefkûre üzerine koymayı deniyecek olan adam, şeniyetin ve tabiatın mukavemetine maruz kalacaktır.

Şu halde mutlak idealizm ile natüralizm arasındaki muhalefet bir vakıaya istinat etmiyor; çünkü tezat anasırından biri, vücudu rivayet edilen idealizm mümkün değildir.

Fakat diğer taraftan natüralizm idraki mümkün bir şeymidir? Filhakika, natüralizm binna-

zariye mevcuttur; ve bu nazariyeye göre, ancak çocuk tabiatı terbiye için bir azimet noktası olabilir. Çocuk hakkındaki malûmatımız, heme hemen munhsıran mürebbilerin müşahedelerine ve ruhiyatın buna ilâveten getirdiği bir kaç şeye istinat eder. Bunlardan birincisi zaiftir. Çocuk ruhiyatı taharrileri de henüz ilmen müsavi kıymeti haiz görünmüyorlar. Ekseriyetle ilmî bir usul ve salabet yokluğu içindedirler. Taksimi mümkün olmiyan bir «küll» ün parçalarını teşkil eden vakıalar birbirinden ayrılıyor; zarurî bir surette çocuğun enfûsî şeraiti-zihanî müktesebatın, teessürî seciyenin, ferdî alâkaların tenevvuu-tecrit ediliyor. Halbuki bunların nazaridikkate alınmaması, tefahhuslarımızın netayicini önceden mahkûm bir vaziyete düşürmektedir.

Alfred Binet, ruhi anasırı göstermek için tecrit etmenin tehlikesini görmüştü. Bu noktadan nazardan kendisinin zekânın mikyası hakkındaki Test sistemi bir modeldir. O hafızayı, dikkati, tedaiyi, muhakemeyi aynı zamanda tetkik ediyor; doğrudan doğruya zekâyı değil, çocuğun kabiliyeti hakkında bir netice almak için onun, umumî inkişafını ölçüyordu; her hangi bir melesesini tecrit ederek tetkik etmiyordu. Çocuğu her devirde tatbikatçıların yaptığı gibi terkibî şeniyeti içinde görüyordu. Bununçündür ki Binet'in Test sistemi umumiyetle kabul edilmiştir. Hiç bir pedagojik

ameliye bu kadar maruf olmamış, ve bütün dünya yüzüne bu kadar süratle yayılmamıştır.

Ruhiyat çocuk ruhunun tam bir tahlilini yaptığı zaman, pedagojinin bellibaşlı yardımcısı olacaktır; o zaman bilâvasıta müşahededden kaçan bazı şeniyetleri izah edecek, tesadûf edilen müşküllerin sebeplerini, bunların önüne geçecek vasıtaları bize bildirecektir; yeni ders şekilleri, hafıza, dikkat, muhakeme, v.s temrinleri ilham etmek suretiyle hususî usullerin tertip ve tanziminde esaslı bir rol alacaktır; fakat yapacağı iş bu hususî anasırın fevkine yükselemeyecek, kendisinden terbiyeyi çıkara-bileceğimiz bir mebde hazırlayamayacaktır. Terbiyeyi çocuk tabiatı yahut umumiyetle tabiat üzerine nasıl istinat ettirebiliriz? Çocuk tabiatının neresinde ona okumayı, hesap yapmayı, öğretmek, yahut coğrafiya târîh malûmatını ilka etmek, görme, işitme v.s.. hasselerini inkişaf ettirmek için bir muharrik bulabiliriz? Onu intizama, saye, doğruluğa, hayirhahlığa, âlice-naplığa, ve itidale ne için alıştıracağız? İşte terbiye buradan itibaren işe karışıyor. Tabiatın bu hususta bize öğrettiği bir şey yoktur. Bütün hisler ve grizeler karma karışık bir surette, hiç bir imtiyaza malik olmiyarak çocuğun beşigine atılmıştır. Tabiatın bize her yerde gösterdiği şey, hayat mücadelesinin manzaralarından başka bir şey

degildir; her yerde açlığın ve ya cinsî istihaların sevkiyle şikâri üzerine atılmış bir hayvan görüyoruz; kuvvetli olan zaifi öldürüyor, mecruhlar düşmanlarının dişine düşmemek için kaçmaya çalışıyorlar. Tabiatın bize teklif ettiği şey budur. Çocuk bir istisna mı teşkil edecektir? Hayvanî istihalar ve grizelerle doğan çocuk ta tabiat tarafından, elinin altına düşeceklerin üzerinde arzularını ve grizelerini tatmine sevkedilecektir. Bundan nasıl bir terbiye çıkartabiliriz? Terbiye tabiatı istihrac edilmez, bilâkis terbiye demek, tabiatı terbiye ve tanzim etmek ve hatta ekseriyetle bir istihaleye tabi tutmak demektir. Bunu tabiatın tezahuratından bazılarını genişletmek, bazılarını tadil ve bir kısmını da temini mümkün vasıtalarla tenkil ederek yapacaktır. Yaşayan her kes bilir ki hayat, her gün ümitsizlikle, tabiatın hamleleri ve fantezileriyle terbiyenin kendilerine verdiği silâhları kullanarak mücadele etmek demektir. İşte terbiyenin bizi bu mücadeleye hazırlaması lâzımdır. Esasen terbiye bize ne hakikiyi, ne eyiyi ne de güzeli vermiyen tabiatla, çocuğun hayatına bu mebdeleri sokmak ve onu bunları takibe muktedir bir hale getirmek isteyen mürebbinin meş'ur müdahaleleri arasında bir çarpışmadır. Bu çarpışma pedagojik amelden sonra da devam edecek, bütün hayatın nizamını, terbiye ile irsiyet arasındaki mücadeleyi vücuda getirecektir.

Bazan terbiyeye tabiatı tafferu etmiş gibi görünen bir takım gayeler izafe edilir: şahsiyetin inkişafı, yahut bütün me-

lekelerimizin ahenktar bir surette inkişafı gibi.

Fakat bu formüllerde pedagojik edebiyatın mutata mübhemiyeti görülür. Melekelerimiz arasında hatta pek kudretli olanları vardır ki mürebbiler bunların inkişaf etmesi hususunda müttefikler. İnkişaf mevzu bahs olduğu zaman nazari dikkate alınan diğerleridir. Bu istifayı bize telkin eden tabiat degildir. Bu demektir ki bütün zavahire rağmen terbiye gayesinin bu tarifinde azimet noktası olarak alınan şey, çocuğun tabiatı değil, mürebbinin ilk hükmünün onda yaptığı istifadır.

Ancak tabiat zaruretlerine itaat suretiyle tabiatı hakim olabil-
diğimiz için bu zaruretleri tetkik etmemiz, çocuğu tanı-
mamız lâzımdır. Fakat nasıl biraz
evel terbiyeyi bir idealizm farazi-
yesinin abesliği dolayısıyla ber-
taraf etmek lâzım geldiyse, terbiyeyi çocuğun tabiatına istinat ettirmek isteyen natüralizm için de öylece hareket lâzımdır. Tabiatı tanzim etmek icap ediyorsa ona kabul ettirilecek olan tahavvülleri bize gene o ilka edecek degildir.

Demek oldu ki terbiyede idealizm ve natüralizm arasındaki tearuz, doğru addedilemez. Tabirlerin müphem olması, bu iki temayülün muhtelif şeylere, yani birincisinin terbiyenin umumî vechesine, diğerinin de hususî usullere tatbikinden ileri geliyor. Bu iki mepde, tayin ettikleri mutlak fikirlerde olduğu gibi, yekdiğerleriyle taaruz etmekle kalmazlar, aynı zamanda onların muzaaf tesirleri her terbiyede

bulunur. Bir taraftan çocuğu hazırlayacağımız hayatı idrak etmeksizin terbiye etmiyeceğiz: ve bütün cehtlerimiz onu bu idrak ile işba etmiye çalışacaktır; diğer taraftan yapacağımız her ameliye çocuk tabiatıyla meşrut olacak, onun tabiatı tarafından tanzim edilecektir.

Hayatta mefkûrenin elzem olduğu muhakkaktır. Bu hakikat hiç bir zaman fazla tekrar edilmiş addedilemez. Onu hiç bir dakika gözümüzden ayırmamalıyız. Mefkûre olmadığı ve yahut sukut ettiği zaman hayat donuk ve karanlıktır. Yükseldiği zaman mevcudiyetimizin en güzel saatlarını yaşıyoruz. Fakat hayata felsefesini veren, mutlak manasıyla mefkûre degildir, amel mebdeleri mizdir, mefkûreden aldığımız düsturlardır. Bu manada bize bir değil yüz mefkûre lâzımdır. Ahlakî mefkûre yoksa, [din mefkûresinin kıymeti olur mu? Bediî mefkûre olmazsa, zihni mefkûreden ne çıkar? İşte bu muhtelif mefkûrevî mebdelerin nuru altında yaşadığımız için, ve diğerlerine istinat etmeksizin bunlardan birine bağlamamıza imkân olmadığından terbiyeyi bir tek ideale raptederek tahdit edemeyiz.

Nakleden: **KADRI**

